

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Kül-monostorutca 181. szám.

Megjelen e lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évfolyamra 3 ft. o. 6.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ór 7 kr., 2-ór 6 kr., 3-ór 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A „nyitott” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Közép-utca, STEIN J. könyvkereskedése.

Szemle.

(H.) Bukuresti érdemes levelezőnknek mai számunkban közölt tudósításából láthatólag oláhországi szomszédaink eléggé el vannak foglalva azon gond által, hogy — miután Kuzát elkergették, s a palatoforradalommal az unio kérdését is a legrosszabb időben felbolygatták — végre egy külföldi fejedelmet nyerjenek meg uralkodónak, ki alatt a Moldva és Oláhország közti egységet is biztosítsák. Alig néhány hete, hogy a flandriai grófot megválasztották, s ágyúlövések, zene, népmenetek s többféle szokásos szertartással szerencsét kívántak maguknak. De a flandriai gróf nem fogadta el az annyi lelkesedés s ragaszkodással kínált fejedelmi trónt. Most Hohenzollerni (porosz) Károly herceget kívánják megnyerni; az ágyuk elslőtögetése, a fáklyás menetek, tüntetések, lelkesedés és elragadtatás megújul egy egészen más személyiség irányában. Czélt érnek-e ezáltal, vagy ismét kárba megy mind az entusiasmus, mind a lópor? nem tudjuk. Annyi bizonyos, hogy Austria legkevesebé érezheti magát arra inditva, mikép Bukurestben egy porosz származású fejedelem trónraemelését segítse elő; Oroszország nem nagy barátja a Dunafejedelemség uniojának; Törökország maga féltékenyen néz minden komolyabb törökvet, mely itt egy életrevaló, s később tán az ő souverainitása alól magát fölmenteni kívánó ország consolidálására vezethet. De a legfőbb baj — mi bizonyára minden higgadtabb igaz ruman patriótá keblét aggodalommal kell, hogy eltöltsé — benn, az ország sajnálalramelő social-politikai és oeconomicai viszonyai-ban rejlik. E szerencsés fekvésű, dús tartományok, századokig tartott elnyomatás és a benszültök indolentiája folytán, szegénységgel küzdenek, a culturanak általában igen alanti fokán állanak; social-politikai életükben pedig egy majdnem betölthetlenné látszó hézag tátong azon körülményben, hogy a nemesség — hajlamai, érzelmei, s ferde izlésénél fogva idegen befolyás alatt állva — mind e mai napig nem egy a nemzettel, s a kik a nagy földbirtokot és tekintélyt képviselik, a francia nyelvűség üres divatformáin túl alig lelkesednek valamért, sőt gyakran párisi, részben sz-pétvári sugallatok következtében ellentétbe hoznak azon közvéleménnyel, mely talán a hazai érdekek körül alakul. Késégsbejött, mely seb ez, mely a nemzet életeterejét szivja el, valamennyi nyílt seb marad, s azt egy szélsősködő, theoretisáló democatia, azon rajongó nemzeti politika, mely egy csapással új világot teremteni akar, soha begyógyíthatni nem fogja. Ott pedig, úgy látszik, a nemzet kebeleől nem igen akar kiemelkedni azon higgadtabb, nagyobb szabású politika pártja, mely felfelé, mint lefelé egyiránt hatni, föltétlen bizalmat ébresztene, s ábrándos experimentalások gözköréből végre a realis alkotás terére lépni tudna. Egyiz tulzást a másik után követik el, s Európa elismerése helyett annak ellenkezőjét aratják, vívmányok helyett csalódást ülelnek, s ez így lesz — és a mit nem kívánunk jó szomszédoknak, még rosszabbul is lehet — ha végre ridegen számot nem vetnek magukkal, s le nem mondanak sok czifra ábrándról, melyek miatt saját nyomorúságaikat nem látják. Ilyen ábránd az, hogy tetszésük szerint alkothatnak maguknak világot itt, Európa délkeleti részén, s hogy minden érdek, mely Rumania berendezése, sőt terjeszkedése (!) iránti álmok utjában áll, simpliciter mellőzendőnek decretalható Bukurestből. S hogy csak ugyan ily ábrándos szerencsétlen felfogásból látszanak kiindulni, mutatja az, mikép még azon alapot se hajlandók kellően figyelembe tartani, melynek a legfőbbet köszönhetik, az 1855-diki egyezményt, mit az európai hatalmasságok irtak alá. A mostani ideiglenes oláh kormány ugyanis nagy bölesen elintézte, hogy a fejedelem választása népszavazás útján eszközöltesse; miért? bizony alig magyarázhatnók meg másként, mint aként, hogy hát a suffrage universelle eszméje divatos és tetszik a bukuresti politikuskoknak, azt pedig talán mert nem tetszik — kihagyták számításukból, hogy a mi Oláhország fővárosának elvegeztetik, még nem szentírás, a mihez senkinek se lenne hozzájárólója. Így történt, hogy a párisi conferentia — mely éppen az oláhországi zűrzavarok miatt összehült volt — azonnal nyilatkozatot intézett a mostani moldva-oláhországi ideigl. kormányhoz, melyben tudni adatik, hogy ugyan nem helyesellhet módon végeztek hazájuk e nagy fontosságú ügyében, midőn népszavazat útján eszközölték egy külföldi herceget megválasztását, mi által az ideiglenes kormány „az 1855 augusztus 10-diki egyezmény XII. cikke ellenére cselekedett, melyszerint csupán a kamarát illeti a hospodár választása.” Ugyan e nyilatkozat harmadik passzában pedig arra figyelmeztet a conferentia, hogy a kamra az unio-kérdés eldöntése után hozzáfoghat a fejedelem választáshoz, de „a választás az említett szerződés 13. cikkének határozmányai szerint csak belföldire eshetik.” Ez ugyancsak világos kijelentése volt annak, hogy mihez tartassák magukat, ha czélt akarnak érni. De biz azt hiába irta alá Metternich, Droun de Lhuys, Cowley, Nigra, Goltz és Budberg. Tetstett Bukurestben a jó tanácsot ismét csak félig követni. Azaz: most már a kamara által eszközölt választást, de a kit választottak, az nem belföldi, hanem Hohenzollerni Károly. Már itélje meg akárki, okos politika-e az, melyet szomszédaink üznek? Részünkről, úgy hiszszük, ez uton bajosan jutnak hospodárhoz, s csak hazájuk bonyodalmaik növelik a legveszélyesebb európai helyzet közepette, midőn bizony Moldva-Oláhország láthatárán is ugyan komoly felbök törnyosulnak mind a Duna, mind a Pruth felől.

A helyzet tehát Bukurestben nem valami szerfelett biztos, s mégis a lapok ottan — a helyett, hogy komolyan teljesíték hazafiás kötelességüket és saját bajaik igazán, égető sebeik, orvoslására kívánnának hatni — azon ambitiosus ábránddal kábitják magukat és közönségüket, hogy jó rendben van a szénájuk, s immár beszélni lehet arról, hogy — Romania a tengertől a Tiszáig fog terjedni! Nevetségesnek mondanók, ha a legnagyobb mértékben sajnálalramelő tüneménynek nem találók, hogy egy nemzet érzelmeit ily elérhetlen ábrándokkal játszdottassák. Az oláh kormány abban a helyzetben van, hogy hat vagy hét hónapja, mióta hivatalnokait nem képes fizetni; a Duna felől egy török hadtest, a Pruth felől 150,000 orosz áll készen, hogy benyomuljon a tartományba; a párisi conferentia nem pártolja a kamara fejedelem-választását; Jassyban egy csak a napokban levert separatistis forradalom vérvomai; ezer meg ezer baj és aggodalom, s mégis akadnak böles hazafiak, a kik hódító hadjáratról álmodoznak és pedig olyanról, melyhez fogni még akkor is a legnagyobb kép telenség lenne, ha bázi dolgaikat rég a legjobb rendbe hozták volna.

Boldogságot, s emelkedést kívánunk szomszédainknak, de az eféle ábrándok, s általában azon szélső merész eszmék, miket oda Erdélyből kívándorolt románok — mint Papiu Ilarianu stb. — kívánnak átplántálni, se nem jogosultak, se nem ildomosak, se nem kivihetők, s az ilyen delbáb-kergető politika helyett valóban ideje volna, hogy a rumán patrióták egy érettebb, realisabb politika által biztosítsák jövőjüket, mert van abban valami, hogy: qui trop embrasse n'etreint pas la gloire!

Lapunk nem csekély fontosságu hivatásának ismerjük különös figyelemmel kísérni az Al-Dunán felülnő mozzanatosokat, s valamint mult számunkban ezen kezdők szemléket és ma tüzetesebben kívánók tárgyalni e kérdést, úgy jövőre nem mulasztandjuk el folytonosan figyelemre méltatni és kiemelni, hogy mi történik közvetlen szomszédunkban.

Még csak pár távirati tudósítást kell regisztrálnunk, s aztán eléggé jellemzettnek hiszszük az ottani helyzetet.

Hogy a rumán államministerelnök a törvényhozógyűlés asztalára egy, az államtanács által legszabadelvűbb és legszélesebb alapokra fektetett új (már hányadik?) alkotmányt tett le, ebben alig sejtethünk egyebet, mint az örökösen alkotmányfaragó szélső democatia egy újabb impracticus remekét, a mi által aligha a birtok és értelmiség érdekei méltányosan kielégittetnek, mert a democratianak — ismerjük erezeit — e tekintetben a tulságos méltányosság nem nagy gyengéje.

A „Constitutionnel” szerint Franciaország, állítólag örömmel egyezett volna bele, hogy a Duna-fejedelemségek trónjára egy külföldi herceg emeltessék. De e nézetet Franciaország nem erőszkolta, miután a többi hatalmak ebbe nem egyeztek bele. Tehát ismét új választásra való kilitásokat biztosított — a bukuresti önfelji politika.

Jassyból 10-dikéről írják a „Presse”-nek, hogy ámbár a rumán hivatalnokoknak hat hét havi hátralékban levő fizetéseiket se képesek kiadni, katonai körökben egész komolyan beszélnek 32 zászlóalj bonvé — kiszolgált katonák — behívásáról, s 4000 ujoncz állítása batározott ténynek látszik. Oláhország is fegyverkezik e szerint.

Bukurestből folyó hó 17-ről távirják, hogy azelőtti nap Gyurgyevóban véres összeütközés történt a török katonák és fegyveres románok közt. Több haláleset és sebestülés fordult elő. Ott hát vér is folyt már!

Ugyancsak Bukurestből 18-dikéről már azon távirat érkezett, hogy a törököknek a Dunán való átkelésé elannyira minden perczen várható, mikép a kormány el is rendelte az őrszemeknek a batárokról visszavonulását, s a kamarától hét millió piastert költséget kér, hogy Bukurest mellett a város védelmére tábort állitsón.

A „H. Ztg.” tegnap vett számának 20. ról szóló telegramja szerint Hohenzollern bg Turnu-severinhez érkezett, s 22-dikére van tervezve az ünnepléses bevonulás Bukurestbe. Tehát szomszédunkban egy trón foglaltatik el az európai hatalmasságok helybenhagyása nélkül. Vajha rossz vége ne lenne!

Pest, május 17. 1866.

(D.) Tegnap írott cikkemben a közös ügyekről szólottam, s megemlitém abban mennyire haladott előre e részben a magyar törvényhozás az 1791-ki II-ik t.-cikk által az erdélyi felett; de egyszersmind megemlitém, hogy ezen törvényhozás ugyanazon cikkben mindent a hazai képviseletnek s hazai kormánynak tartott fenn, a mi a királyság országos és ily értelemben souverain autonómiájának körén belül tartozik, semminemű külső kormánynak befolyást területére nem engedett, felsőbb kormányt, felsőbb képviseletet az önmagáé felett el nem ismert soha; csak azon ügyek intézésére, a melyek a kölcsönös védelem és a dinastia nagyhatalmi állásából folytak ki, ismerte el a közös érintkezés oly nemét is, mely a magyar elemmel az államminiszteriumba való befolyását igényelte.

Ezen felfogást az 1744-diki t.-cikket követett egy és egy negyed százados gyakorlat is eléggé megmagyarázta, mely habár a birodalom közössége a nagyhatalmi állásra és kölcsönös védelemre elismertett, s habár az államminiszteriumnak a magyar királyság polgáraiból is alkalmazva lőnek, soha a magyarföld területén sem az államminiszteriumnak, sem semmi más oly kormány közegnek, a mely királyságunk autonómiáján kívül létesítettett, befolyása nem volt, semmi közeg ez ország területén nem vala, a melyet akár az örökös tartományok, akár az összes állam kormánya nevezett volna ki, vagy a melylyel az bármennyű felsőbbeségi összeköttetésben állott volna.

A birodalom mind a mellett nagyhatalmi állását s európai tekintélyét jobban fenn tudta tartani, mint mostan, midőn a centralisatio az egyesítés praejudiciosus kísérletei által a birodalom minden részét egymással viszályba hozta, s ez által a belső békületleniséget felélesztvén az egyetértést megortte, erőszakolt rendszerének fenntartása végett pedig a közvetett s közvetlen vesztegetésekhez folyamodván, pazérló rendszerével a népek adóképességét kimeríté s a birodalmat mély eladósodásba sülyesztette.

Nem hiszem tehát, hogy most is tulmenjen a nemzet felfogása a közösség azon fogalmain, a melyek atyáink törvényhozásában nyilatkoztak, mert ily tulmenésre nincsen is szükség, miután másfél század történelme igazolá, hogy a birodalom csak akkor volt erős, midőn ezen fogalmak szerint kormányoztatott, s mihelyt e felfogást félredobta s szorosabb egyesítésre tört, a mint ezt József császár kora is tanusítja, elgyengült s idegen hatalmak támadásának lön kitéve, a melyből csak is a birodalom dualisticus rendszerének visszaállítása által menthette ki magát.

Ily történelmi előpéldák nyomain nem látjuk mi igazolhatóan azon legutóbbi programot a közkérdések ügyében, mely a lipcsei „Allg. Zeitung”-ból, mint kormányeredetű, a lapokba átszivárgott, s melyről azt hiszik, hogy habár nem utolsó szava is a kormánynak, de oly program, a melyhez amaz igen óhajtna ragaszkodni.

Nem mondjuk, hogy e program épp oly merev, mint a Schmerlingé vala; de ha csak futólag vizsgáljuk is, oly eszméket látunk abban, a mely a legfontosabb ügyekben megsemmisíti Magyarország önállását, s semmivel sem hagy többet nekünk, mint a mennyit akármelyik külön osztrák tartomány Landtagja birhat.

E program közösen tárgyalandó ügy-

nek mondja az udvartartás, a katonaság, az államadósság és államkölcson ügyét, az állammonopoliumokat, az indirect adókat, a pénzveretést, bankjegy s hitelpapírok kiadása jogát, a vámügyet, a távirárendszert, az államszámadási ellenőrzést, a közlekedési eszközök s vonatok fölötti intézkedést. Egy szóval mindent, a mi egy önálló országot megillet, közös ügynek állít fel, s csak annyit akar Magyarország országos ügyének fennhagyni, a mennyit a magyar alkotmány értelmében akármelyik régi municipium birt, a mely magának statutumokat hozhatott, kellő szükségére adókat vethetett ki, folyóit, utait szabályozhatta, rendőrségi intézkedéseket tehetett sat.

Az állított kormányprogram azon ügyeket, a melyeket eddig függellenül kezelt a magyar törvényhozás, most egy delegatoria akarja bizni, a melyet a magyar királyság és az osztrák tartományok országgyűlései küldenének ki, oly móddal, hogy Erdély s Horvátország részéről szintén a pesti országgyűlésen jelenlévő képviselők közül küldeszenek ezen delegatiókba.

Nem tagadom, a mint mondtam, hogy e programban, mely a közös ügyek tárgyalásánál a paritas elvét elismeri, s mely reichsrath helyett a birodalom két részének delegatióját indítványozván, méltányosabb ezen két résznek historiai külön állása iránt; azonban a program hibája az, hogy a közös ügyek czime alatt oly jogokat von ezen delegatio és az államminiszterium hatáskörébe, a melyek a magyar királyság complexumát éppon egy, mint az örökös tartományok complexumát külön-külön illetik, s a melyeknek együttes kezelése által éppon egy elvesztené Magyarország régi alkotmánya legfényesebb jogait, mint Austria vesztene, újabban nyert alkotmányából oly jogokat, melyeket ha Magyarországól különvála kezelhet, sokkal jobban hasznosíthat saját területének alkotmányos vívmányaira nézve.

A mi a kormány alakját illeti, ezen program csak egy ministeriumot ismer el: az államminiszteriumot, mely áll a külügy, hadügy, birodalmi pénz és kereskedelmi ügy ministereiből; ezen ministerium mellett állana a német-szláv tartományok főkanzellárja, és a magyar kanzellár; ezen kívül az uralkodó hatalmában állana minden részből több tárczanélküli ministert kinevezni, a magyar kanzellár a közös ügyekben a közös delegatiónak, a magyar külön ügyekben a magyar országgyűlésnek lenne felelős.

Tulajdonképp ezen korlátnoknál volna a politikai főhatalom, mert a program Lajos és Mátyás király régi dicső birodalmának, a magyar királyságnak, valóban elég szerény hatáskörű kormányt indítványoz. A magyar belpolitikai kormányzás u. m. a közgazgatás, vallás s közkutatás, igazságszolgáltatás, országos pénzügy, belső műipar s közlekedési tárgyak, élén állának a felelős államtitkárok (nagyon fél a program a ministeri elnevezéstől, pedig csak ennyi jog élre tehetne akár fejedelmeket, bizony nem sokat vivhatna ki vele Magyarország anyagi és szellemi előmenetelére nézve.)

Ezen államtitkárok élén állana a tárnokmester. Ezeket a ház vád alá helyezheti, de csak úgy, ha mindkét ház beleegyezik; s akkor itél felettök talán a ház maga, mint más alkotmányos államokban? a világért sem, hanem a septemviralis tábla, a melyet ezen tisztelt államtitkár urak ajánlatára nevez ki a fejedelem.

Valóban a felelősség ily felfogása a XIX. századnak nem igen nagy vívmánya, a magyar törvényhozás már Ulászló korában több joggal birt, midőn a hitlen tanácsosokat maga, mint a nemzet független képviselét, itélhette el.

Látni való csak e rövid vázlatból is a programnak, hogy az nem alkotmányos életünk szabadelvűbb kifejlesztését, hanem még régebbi alkotmányos jogainknak is lényeges confiscatióját tartja irányul; s ha az valóban kormányprogram, úgy sajnálattal kell látnunk, hogy a kormány nem csak nemzetünk alkotmányos jogérzetétől, de általában az európai alkotmányjog fogalmának színvonalától is meglehetősen távol áll.

Kolozsvár, május 21. 1866.

A „Kronstädter Zeitung“ f. hó 16-ki számának főcíkjében avval szerencsételt, hogy szavait egyenesen hozzám intézi, s egy sajátos kérdést tűz előmbé, hogy feleljek arra.

E czikk — ha szabad véleményemet őszintén nyilvánítani — igen halvány és éppen nem őszinte, hanem lényegtelen ügy alá kitérő felelet azokra, a miket a „K. Közlöny“ f. hó 10-iki számában a szász nemz. universitás felsőbb helyről jött rendutasítása alkalmából jónak láttam elmondani, azon engesztelő és — meggyőződéseim szerint — az igazságnak megfelelő felfogásból indulva ki, hogy bármily keserű emlékeket hagyott is maga után a közelmúlt, mi magyarok ne gyűlöljük és ne ítéljük el magát a szász nemzetet, mert az nem egy, nem lehet egy azon párttal, mely ottan 1848 óta egyéb dicsőséget sem keresett, mint azt, hogy a legkíméletlenebbül és ugyan okatlanul szétépítje azon barátságos és jogi köteleket, melyek a maroknyi german néptörzsnek itt, a keleti Kárpátok közt, a magyarrai testvéries viszonyban századok óta jöjjét és nyugalmat fenntartást biztosítottak, s mely párt e dicsőségért képes volt „a szász nemzet nevében“ nemcsak a magyar nemzet jogait és életét ellen irányozni törekvéseit, hanem saját nemzetét is jogalapjait is gondatlanul kockáztatni.

Bizonyára ezélen nem volt barátságos, midőn a sok méltatlanságok által keserített magyar kebel indignációjának árját, egy nagy gát lezárakadása pillanatában, igénytelen felszólalással oda kívántam volna terelni, hogy az ne a sok tekintetben ártatlan és szintén nagy csalódásokon átment szász nemzetiség, hanem inkább azok ellen irányuljon, a kik annak nevében, annak érdekei ellen, s immár felsőbb helyen is illetéktelenek nyilvánított téren oly nagy hibákat követtek el.

E párt, hogy kikből álljon s mi lényeg nevé, gondolom: eléggé érthetőleg kifejeztem, felhozván azon tény, hogy annak kiválóbb egyéniségei úgy a Bach báró, mint a Schmerling lovag legioiban, kevés kivétellel, hiven szolgálták a történelmi jogalapokat (az „alte Rechte“-ket) összeromboló rendszereket, hogy a politikai zászló — mely alá sorakoztak — nem nemzeti, hanem valami szembeszökőleg más érdekek zászlója vala, hogy nem azon fajrokonság jellemzi őket, melyben mint szintén nemet eredetűek a bécsi centralisták és bucauráták ligájának egyéneivel állanak, hanem azon politikai szerep, melyet általában a centralistico-bureaucratikus párt uszályhordozói gyanánt lejátsoztak.

Természetes, hogy nem neveztem a szász nemzeti pártot, mert hiszen a szász nemzeti érdekek bölcs megóvása helyett, azokat folytonosan kockáztatatták s így azokat egyáltalában nem képviselték; hanem neveztem annak, a minek magát elcaltatva bemutatta, t. i. bucaurátapártot, mely talán ahol a világon nincs oly nagy mérvben kifejlődve, mint a szász földön, s melynek legtöbb tagját a változó rendszerek alatt egyiránt hivatalukhoz csatolta valami, s csatolja még ma is.

Most azt mondja a „Kronst. Ztg.“, hogy nem létezik szász bucaurátia, mythosz az egész, s felhív, hogy mindenekelőtt mondjam meg: mit értek a bucaurátia alatt?

Azt kérdem a t. „Kr. Ztg.“-t: becsületére mondja-e, hogy e tárgya feletti meddő vitatkozás, s további definiálás nélkül, egyáltalában nem tudja megfogni, mit értek én s velem együtt talán a legtöbb ember a bucaurátia fogalma alatt?

Kisértem meg a „Kronst. Ztg.“ s közölje becsületére, hogy e kérdésen „érthetetlen“ czikket. Talán jobban megértik olvasói, a kik a Mohl Robert Encyclopediája s Escher „Handbuch“-ja nélkül is rég tisztába jöhetnek a bucaurátia fogalmával; mert az egész social-politikai élet a szász földön — azon peroztól fogva, hogy az 1791. 13. t. czikk helyett 1795 óta eszközölt udvari rendeletek szerint élnek alkotmányos jogaikkal — alig egyéb, mint ez eszmének teljes megtestesítése.

A mi azon másik ügyet illeti, miszerint az 1848 óta folytatott szász politikáról irt kritikára „kivül eső, a viszonyokhoz rejlő okoknál fogva“ nem nyújthat antikritikát, erre mi igazán mondhatnók: nem értjük, miért szenved a „Kr. Ztg.“ elnyomatást, midőn a sajtószabadság jogát épp ő közelebről oly mértékben vette igénybe, hogy a soknál is több volt!

Halmágyi Sándor.

A pesti országgyűlés.

A képviselőház ülése május 17-én.

Jegyzőkönyv hitelesítés után elnök az irományokat terjeszti elő.

Maczelláriu Illés Szerdahely szász szék képviselője megbízó levelét beadta.

Rátsinsky Márton tervet nyújt be; czélja a magyar bornak értéket, annak különösen Amerikába kivitele által emelni, s e tervét megbírálás végett a nemzetgazdasági bizottságnak kéri kiadati. (Helyeslés.) Kiadatik. Komárommegyei Hetény község lakói panaszozzák az adó által lett túlterhelteket és kéri annak igazságosabb felosztását, dohánytermelési engedélynek kieszközölését és a

hátralékok elengedését. (Helyeslés.) A kérvényi bizottsághoz utasítatik. Kenderesik Jakab zombolyai magyar nyelv tanító, alkalmazást kér. Flink Károly hasonlóképp. — Székely-Udvarhely város ref. főtanodájának igazgatósága az országgyűlési irományok megküldését kéri. A kérés elnöki legteljesítő fog.

Rajner Pál, mint előadó, felolvassa a költségvetési bizottság költségvetését folyó május hóra, következőkben:

A képviselőház költségvetésével megbízott választmány, a költségvetést 1866-ik évi május 1-től 31-ig terjedő egy hónapra, következőkben véli megállapítani, ugymint:

A ház elnökének	1000 frt
A ház nagynak	300 frt
405 képviselőnek összesen 62,775 frt	
406 képviselőnek félévi szállításbér fejében együtt 81,200 frt	
Az iroda-igazgatóknak egy havi illetéke	119 frt 2%, kr
A ház nagy segédnek egy hóra	83 frt 20%, kr
A ház pénztárnokának egy hóra	95 frt 14%, kr
Egy irattárnoknak 1 hóra	85 frt 42%, kr
Egy irodai igazgató segédnek egy hóra	47 frt 37%, kr
Egy ház nagyi írónak egy hóra	47 frt 37%, kr
Egy pénztárnoki írónak egy hóra	47 frt 37%, kr
5 irodai írónak együtt	238 frt 5%, kr
Egy házfelügyelőnek	95 frt 14%, kr
6 teremőrnek együtt	285 frt 42%, kr
1 házmeisternek	33 frt 20%, kr
1 kapusnak	33 frt 20%, kr
1 főszolgának	33 frt 20%, kr
10 szolgának együtt	285 frt 42%, kr
2 házi szolga és fűtőnek együtt egy hóra	47 frt 37%, kr
Az országgyűlési napló és irományok szerkesztéséért	285 frt 42%, kr
Gyorsírók díjait egy hóra	1841 frt 16%, kr
Nyomatványok áraért	800 frt
Törvénykönyveknek és országgyűlési iratoknak több példányban beszerzésére	1000 frt — kr
1861 ki ülésszak óta kifizetetlenül maradt tartozások fedezésére	1500 frt — kr
Előre nem látható vegyes kiadásokra	1000 frt — kr
Összesen: 153,280 frt 33%, kr.	

A választmány minden egyes képviselőnek a bátralevő 200 pfnyti félévi szállításbér annál is inkább utalványoztatni véli; mert ezen országgyűlés jelen ülésszaka második fél éve már jövő hó 10-én kezdetét veendi, és mert az 1848. V. t. cz. 56. §. és az erdélyi választó törvény I. cz. 9. §-a minden egyes képviselőnek, tekintet nélkül az országgyűlés hosszabb vagy rövidebb folyamára, évenként 400 pfnt rendel szállításbér fejében stb.

Wieser építésznek, ki az országház tervrajzát készítette stb., 700 frt utalványozása javasoltatik. (Általános helyeslés.)

A választási vizsgálatoknál felmerült egyes költségek, míg az illető vesztéseken felvételnének, a ház pénztárából előlegesen utalványoztatnak. Elnök jelenti, hogy több bizalmi irat érkezett a házhoz. Indítványozza, hogy ez iratok egyszerűen az irattárba tétessenek, mely nézet egyhangulag elfogadott. Továbbá tudatja, hogy egy részről több képviselő felkérte, hogy az őt bizottság alakulása hónap utána halasztassék, más részről értesült arról, hogy éppen mához egy hétre a 67-es bizottság fog összejönni, melynek tárgyalásai több napot fognak igénybe venni; ennél fogva alakulás végett nem lehet a délelőtti, hanem csak a délutáni órákat használni. Felhívja tehát a bizottságokat, hogy a következő napokon alakulás végett a muzeum termében összejönnének: a megyék, városok és községek rendezésére kiküldött bizottság tagjai május 24-én; a codificationalis bizottság tagjai május 25-én; a vallás és közoktatási bizottság tagjai május 26-án; a közintézetek iránt kiküldött bizottság tagjai május 28-án; és a közgazdasági bizottság tagjai május 29-én mind d. u. 4 órakor. — Egyébiránt ez összejövetelekre még hírnap utján is fog felhívás közzétetni.

Az unio.

Múlt számunkban közöltük a „Magyar Világ“ után azon értesítést, mely az erdélyi képviselőnek az unio tárgyában tartott előleges véleményeseréjét ismertette.

Most ugyanazon laphoz erre vonatkozólag egy helyreigazító nyilatkozat adatott ki, melyet szintén közölni szükségesnek tartunk.

„Nem kívánunk — ugymond — itt hosszasan kiterjeszkedni arra, mily rosszul fogta fel értesítő Ocsvai Ferencz előterjesztését, s mily felületesen mutat fel némely vonást azon előadásból, melyben O. F. az egyesítési törvény részletes alkalmazása körüli nézeteit nyilvánítja, csak annak megemlítésére szorítkozunk, miszerint egyáltalában nem áll az, hogy O. F. Erdélyre nézve, habár igazán

iglenesen is, az 1848-ig fenállott törvénykezési eljárás visszaállítását“ kívánta volna eszközöltetni, sőt ellenkezőleg, éppen ő „az országbírói értekezletnek Erdélyre is haladéktalan alkalmazását vélte szükségesnek.“

Trausenfels Emil igaz, hogy „magyarai“ nyilatkozott, de éppen azért, értesítő az ő beszédét annyival inkább megértheti, s kikerülhet a vala azt, hogy az ő neve alatt, egy általa teljességgel nem mondott nyilatkozat mutattassék be a közönségnek. T. E. nyilatkozata e volt: „ez értekezletnek csak egy czélja lehet, megállapodást eszközölni azon törvényekre nézve, melyeket Erdély a magyarhoni 1848-iki 7-dik törvényezikk nyomán fenntartani kíván; e czél legegyszerűbb elérése végett indítványozza, hogy bizassanak meg néhány erdélyi képviselő, hogy ama törvények kimutatását foglalják írásba, mihez aztán mindenki pontonként hozzá szólhat.“

Érthetetlen valami az, a mit értesítő szerint ez értekezleten Mikó Mihály mondott volna, t. i. 1-ször, „hogy ő a székely örökség (Sicilica haereditas) visszaállítását kívánja.“ Hogyan lehetne visszaállítását kívánni annak, a mit helyéből senki ki nem mozdított? az a sicilica haereditas ott áll még mindig a primaeva occupatiótól fogva, mozdíthatatlan a maga helyén, már ez egyet csakugyan sem Bach, sem Schmerling helyéből ki-mozdítani nem tudta.

„2-ször, a székelyek azon joga visszaállítását, hogy tisztviselőket maguk válaszsák.“ — Már valami ehhez hasonlót M. M. csakugyan mondott, de nem éppen ezt, mert ő egyáltalában nem „visszaállításról“, hanem „megtartásról“ beszélt. Nyilatkozata ide ment ki: „Azokon kívül, melyeket O. F. az erdélyi törvényekből, a magyarhoni 1848-ik 7-dik törvényezikk nyomán, az egyesítésről megtartásoknak véleményezett, még megtartani kívánna: „1-ször, a székely nemzet successionalis törvényeit.“ (Ez nem a sicilica haereditas, hanem az, hogy a székely jóság csak fura száll, s hogy székely földön a fenset sem nota, sem defectus esetén nem öröklhet). „2-ször, a székely nemzet szabad választását biztosító törvényeket“, t. i. azokat, melyek szerint a székely széklet tisztviselőinek választásában a kormánynak, a vármegyének a főispán által gyakorolt befolyás nem engedtetik.

Külföldi levelezés.

Bukarest, május 15.

Az itteni országgyűlés e hó 10-én nyílt meg, midőn roppant néptömeg özönlötte el a metropolia környékét. A rendet katonaság és nemzetőrség tartotta fel. A bukaresti nemzetőrség legnagyobb része fel van már fegyverezve, számszerint 78 ezer. Egyenruhájá még nincs mindeniknek, de fegyverrel készitik. Az öltözet könnyű és csinos. Magyar kalap veres, kék, sárga, zöld vagy fekete tollal, a komizsiók szerint. Mindenik komizsióban egy-egy zászlóalj. Könnyű, bő kaput, derekán övvel, német nadrág, ennyi az egész. Szolgálati korosztál 18-40 évig. Magyar honfittársaink közül csak a kivándoroltak vették fel a fegyvert, de osztrák alattvalók, ha tartózkodási illetékeiket pontosan fizették, egészen mentesek, s meg van mondva, hogy ha ezeket erőltetnék, vegyék el a fegyvert, hogy kikérülhesenek bármely kellemetlen összehittőzést a beuszulttakkal, és aztán vigyék a konsulságra, s innen aztán átküldik az illető helyre. A beuszulttók rossz neven veszik, hogy az idegen házibirtokos alattvalók e teher alól fel legyenek mentve s ők önzék ezeket is, a mint magokat kifejezik. Minden-esetre kellemetlen helyzet ez az idegen alattvalókra. Ha elfogadják a fegyvert, ez teherrel jár, ha nem fogadják el, szaporítják ellenségeik számát ismerőseik között.

Az országgyűlés két ülésben minden verificación keresztül esett, úgy hogy e hó 13-án, ő szerint május 1-én este már megdördültek az ágyuk, megindultak a fáklásmenetek, melyek I. Károly megválasztásáról hírdették nagy lelkesedés között. A fáklásmenetek egy néhány konsulnál is tisztelegtek. 116 képviselő közül Károlyra szavazott 110, hat nem szavazott, a 110 közül 36 moldovai képviselő, s a kik még nem jelenhettek meg, azok is távirat utján tudósítják a kormánynak, hogy Károlyra szavaznak. Most már tehát csak Károlytól függ, s a konferentiától, hogy az egyesítve maradt Moldva-Olahországnak idegen uralkodója legyen, a mit oly régóta óhajtottak, s a kihez oly sok fényes reményt kapcsolnak. A szabadelvi lapok, s most szinte mind az, tartózkodás nélkül kifejezik azon vágyukat, hogy Románia valaha a tenger felé a Tiszaig fog terjedni. Nincs is most itt olyan idő, hogy ezek ellen merne valaki felszólalni, jobb is elhallgatni, hogy éljenek boldog ábrándjaiknak. Európa helyzete sokkal válságosabb, hogysem a román hódítás álomk foglalnák el az első szerepet. Azonban mégis megfontolhatnák a román patrioták, hogy a magyar nemzet, mint kedves Jókaink mondá közelebb, a Sz. István koronájának területéből egy talpalatnyit sem alkuszik le senki ábrándjaiért. Hogy a román nemzet Romániában erős, nagy, hatalmas akar lenni, hogy igazán

gos fejedelmet és igazságos hivatalnokokat óhajtsz miszerint legyen valahára vége annak a közmondásnak: „Ká lá noi, lá nemine“, ezt bizonyosan kívánja mindenki, a ki e testvérország múltját csak némileg ismeri. De hogy egy nemzet, melynek még ide haza oly végtelen sok teendői vannak, midőn több mint 3000 falu mellett alig van 1300 iskolája, azok is minő iskolák — olvasd az idei trónbeszédet — hogy egy ily nemzet költőt és journalistát által szüntelen a hódítás szédítő veszélyes ábrándjaival szaturáltatik, a helyett, hogy idehaza erősödni iparkodnék; ez reá nézve a legnagyobb kalamitás. Már pedig, hogy az így van, tudja azt mindenki, a ki az újabb román irodalommal csak némileg is ösmeretes. Miért tartózkodnának mi kimondani azt, a mit ők naponta fennen hirdetnek?!

Nagy részvételt olvastuk e lapok 55 dik számában Száva Farkas urnak egy országos székely telepítési egyület ügyében irt nemes keblű felszólalását. Ki mindennap vérző szívű tanuja vagyok nemzetiségünk itteni morális pusztulásának, imáim közé foglalom e nemes indítvány mielőbbi életbe-leptetését. Naponta tudnék szomorúbbnál szomorúbb eseteket közölni, de miért tegyem? midőn már ugy is tudja nemzetünk, hogy mint oldott köve pusztul, süllyed e ragálylyá vált kivándorlás által a jobb sorsra érdemes székely székelység. Együletet uraim, a lehető legrövidebb idő alatt állítsanak együletet, örömet leszek életem utolsó órájáig egyszerű katonája magam is ezen együletnek, csak hogy adassék más irány e kivándoroltaknak, s adassék eszköz megtartani a már kivándoroltakat vagy visszatéríthetni őket. Oh mikor érem meg, hogy ne hordják ide szekér számra a székely leányokat, kikre előre tudom, mi sors várakozik

Koos Ferencz.

Hazai intézetek

XXVI. Közlemény *).

Az erdélyi muzeum-egylet pénztárába — a múlt év octobere 15-től a mai napig: azaz: f. évi május 1-ig befizetett pénzekről és pénzértékekről u. m.

A) Résztvényt fizettek:

a) Az 1861-dik évre: Szatbmári János évi 5 forinttal.

b) Az 1861-65-re: Geréb Elek, Geréb Rozália évenkénti 5 ftal.

c) Az 1862-dik évre: Jenei Albert, Szentgyörgyi József, évi 5 fttal.

d) Az 1862-64-re: Báro Szentkereszt Károlina, évi 5 fttal.

e) Az 1862-65-re: Görög Elek, évenkénti 5 forinttal.

d) Az 1863-dik évre: Jenei Károly, Szölösy Sámuel, Remetei József, évi 5—5 fttal.

e) Az 1863-64-re: Török József, Bojtha József, Hersényi Bálint.

f) Az 1863-65-re: Boér János, Topler József, Elekes Sándor, Ekhárd József, évi 5—5 fttal.

g) Az 1864-dik évre: Czeczor Gergely, Ebergényi Mózes, Lengyel István, Gábor József, Láuszy István, Stáncsek Geiza, Dr. Antal László, id. Reich Károly, Szenkovics Miklós, Ferenczi István, Fekete József, Vályi Károly, Bühm János, Török István, Baczó Gábor, Kerekes Sándor, Forray Ferenczévi 5—5 forinttal; Török Emmánuel pedig évi 5 ft 25 krral.

h) Az 1864-65-re: Pap Alajos, Thuróczy Pál, Báthy Károly, Bercey Lajosné, Bojtner Károly, Donogány Gergely, Fésűs Menyhért, Hámosy Pálné, Haracek József, Lugossy Ferencz, Marosfy Jakabné, N. bányai casino, Smoczer Ignác, idős Szabó Lajos, Berényi Róza: Szakmáryné, Szendy Jánosné, Nagy Imre, Pátrubán Miklós, Steibel Antal, Gözsi Béla, Ujfalvi Sándor, Ribánszky Adolf, Balassy Ferencz évenkénti 5—5 ftal; Zilah városa pedig évenkénti 25 frttal; s így a két évre 50 forinttal.

i) Az 1865-dik évre: Sárkány Ferencz, Máthé Péterné, Berényi Lipót, Alután Constantin, Balogh János, Cipáriu Timotheus, Macskási János, Papfalvi Constantin, Rácz László, Papp Péter, Istvánfy József, Kirinyi Lajos, Kozma Alajos, Veress Antal, Holicska István, Benkőné: Magyar Julia, Moldován Kálmán, Csiki Károly, Meszlényi Károly, Novák János, Stering József, Güllner Antal, Hersényi László, Nánási Sámuel, Tóth József, Fülöp Elek, Ferenczi István, Baló Sámuel, Rákosi József, Fogarasi csizmadiaczh, Soltész János, M. csügödi Pap János, Uzoni F. Izsák, Voger János, Bruszti Lajos, Lázár Jakab, Pánczél Károly, László Zeigmond, Jakab György, Szabó Lajos, Szabó József, Szabó Béla, Konez Sándor, Vajda Simon, Poklosy György (1865-ön kezdve új tag), Kovács Antal, Domokos Ignác, Hegedűs Sándor, Pap Mózes, Dr. Müller József, Száva Antal, Száva Zachariás, Stőger Béla, Raffai Nep. János, Nagy Lajos, Kúrti Béla, Szakács Mózes, Pataky Pál, Sz. udvarhelyi csizmadiaczh, Cseh Lajos, Árkosy Károly, Basa István, Pénningdorf Antal, Forneszy Gusztáv, Zeyk Domokosné, Dr. Nagel Emil, Czell Benő, Polgári Lajos, Dr. Gajzágó László, Stőpkész Henrich, Lengyel István, Kadácsy Dániel évi 5—5 frttal; Fogarasi ev. ref. eklla; id. Istvánfy Pál, özv. Zeyk

*) Az utóbbi közlemények láthatók: a „Kolozsvári Közlöny“ 1864. évi 5, 35, 56, 95, 139—továbbá 1865. évi 16, 46, 126, nemkülönben a „Korunk“ 1864-ik évi 10, 32, 62, 91, 140 és 1865. évi 15, 48 és 128-dik számaiban. B. V.

